

Mimořádné zvonění v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha

POPELEČNÍ STŘEDA

Den:	středa 10. únor 2016
Svátek/důvod:	Popeleční středa
Typ akce:	V katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha v Praze na Hradčanech se koná u příležitosti začátku postní doby mše svatá od 18.00 hodin spojená s udílením popelce - kříže, který popelem vyznačí kněz věřícím na čelo.
Celebrant:	Jeho Eminence kardinál Dominik Duka OP, arcibiskup pražský, metropolita a primas český
Začátek akce (T):	Mše svatá začíná v 18.00 hodin.
Typ zvonění:	Mimořádné zvonění
Průběh zvonění:	► Plánovaný průběh zvonění před akci (bohoslužbou), která začíná v 18:00, je následující (začátek T-15min): 17:45 přesně - ZAČÁTEK ZVONĚNÍ - začíná zvonit zvon Dominik a Josef 17:47 - zvon Jan Křtitel – začíná zvonit, končí společně se všemi zvony 17:50 - zvon Václav – začíná zvonit, končí společně se všemi zvony 18:00 - přesně – KONEC ZVONĚNÍ - končí všechny zvony najednou ► Poznámky: a) Konečný průběh/konec zvonění bude upřesněn/potvrzen před vlastním zvoněním/změny vyhrazeny. b) Zvony Ježíš a Marie nezvoní! c) Zvon Zikmund mimo provoz

Přílohy:

Popeleční středa

Pamatuji, že prach jsi a v prach se obrátíš.

Remember, man, you are dust, and to dust you shall return.

Meménto, homo, quia pulvis es, et in púlverem revertéris.

Meménto, homo, quia pulvis es, et in púlverem revertéris

V římskokatolickém liturgickém kalendáři je Popeleční středa (lat. dies cinerum) prvním dnem postní doby. Popeleční středou vstupují věřící do čtyřicetidenního postního období, které je přípravou na oslavu Velikonoc. V liturgickém kalendáři katolické církve je to středa, která předchází první neděli postní a označuje začátek postní doby.

Zavedení „popeleční středy“ se datuje někdy do 6. až 7. století, kdy byl začátek postního období přeložen z 6. neděle před Velikonocemi na předcházející středu, aby se z postní doby vyčlenily jednotlivé neděle, které nejsou chápány jako postní den.

Mimořádné zvonění v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha

Popeleční středě se také říkalo středa černá, škaredá, smetná (pozor ale na záměnu se sazometnou středou).

Popelec

Již od konce 11. století se na Popeleční středu uděluje popelem znamení kříže na čelo (= popelec) s formulí: „Pamatuj, že prach jsi a v prach se obrátíš“ (srov. Gn 3,19), nebo „Obrátte se a věřte evangeliu“ (Mk 1,15). Přijetí popelce je znamením kajcnosti převzatým z biblické tradice a uchovávaným v církvi až do dnešní doby. Symbolicky se tak naznačuje stav člověka, který vyznává před Bohem svůj mnohdy špatný život, své nepravosti, svůj hřích a vyjadřuje vůli vnitřně se obrátit s nadějí, že mu Bůh odpustí. Popel, symbol smrti a nicotnosti, se získává ze spálených palmových a olivových ratolestí (ev. "kočiček" - v našich krajích) posvěcených v předešlém roce na Květnou neděli.

Půst

Popeleční středa je v katolické církvi dnem přísného postu (půst od masa a půst „újmý“ - jen jednou za den úplné nasycení).

Výzva k obrácení a pokání

Ježíšova výzva k obrácení a k pokání, která zaznívá na Popeleční středu, nemíří především na vnější skutky, "žíněné roucho a popel", posty a umrtvování, nýbrž na obrácení srdce, na vnitřní pokání a obnovu. Bez toho by vnější kající skutky zůstaly neplodné a lživé. Vnitřní obrácení motivuje k tomu, aby se takový postoj projevil i navenek. Jde o radikální rozchod s hříchem, což znamená odvrácení se od zla a naopak nové zaměření celého života k Bohu.

Toto obrácení ovšem není výsledkem jen jakési "duchovní gymnastiky", ale je především působením samého Boha v životě člověka. Bůh nám dává sílu a možnost začít znovu. Když objevíme velikost Boha a jeho pozitivní vztah k nám, snažíme se odpovídat adekvátním způsobem.

Rozmanité projevy a prostředky

Vnitřní pokání křesťana může mít velmi rozmanité projevy, které se vhodně modifikují podle potřeb doby. Tradičními a staletými osvědčenými prostředky pokání jsou: modlitba, odříkání – „půst“ a „almužna“ – tedy dobrodiní činěné ve prospěch těch, kdo jsou na tom hůře než my. Vedle klasických forem se současné době se v řadě zemí rozšiřuje např. "ekologický půst" - omezení zbytečných jízd autem apod. Vždy ovšem půst vychází z biblické a církevní tradice a je zaměřen na zkvalitnění vztahu k Bohu, k druhým lidem i k sobě samému, a tím může ve svých důsledcích vést i ke zlepšení života a atmosféry v celé společnosti.

Na Přeloučsku chodívaly ráno na Popeleční středu ženy s hrncem, v kterém bylo rozpuštěné mýdlo, a štětičkou natíraly tváře mužů, kteří se dosud neprospali z Masopustu. Kdo z nich nechtěl být na obličeji pomazán, musel se vykoupit nějakým penízem. Tomuto záluďnému přepadávání nic netušících mužů se říkalo "praní zástěr". Peníze, které takto získaly, sloužily k nákupu „rosolky“, kterou potom ženy společně popíjely. Rosolka byl podle dochovaných materiálů jemný a sladký likér oblíbený zejména u žen. K jeho výrobě se používalo ovoce a lesní plody.

Na Ledečsku místy chodíval o Popeleční středě po vsi směšně oblečený člověk a v ruce nosíval rozžehnutou lucernu. Chodil od stavení ke stavení a všem vysvětloval, že hledá ztracený Masopust a prosil domácí, aby mu dovolili Masopust vyhledat a vynést ven. Když dovolení dostal, prohledával za všeobecného smíchu všech přítomných každý kout domácnosti. Po skončení hledání býval obdarován nějakými zbytky právě z Masopustu.

Na Bydžovsku se na Popeleční středu nemělo prát prádlo. V tento den by praní nic nepomohlo a prádlo by zůstalo po celý rok špinavé.

Kdo by se byl býval o Popeleční středě napil svěcené vody, byl by podle lidové víry po celý nadcházející rok ochráněn před komáry. Ze stejného důvodu však pili muži o Popeleční středě i kořalku.

Termíny Popeleční středy v příštích letech

Termín Popeleční středy připadá na 40. den před Velikonocemi; do těchto 40 dnů se nepočítávají neděle, proto v praxi připadá popeleční středa na 46. den před Velikonoční nedělí. Kvůli nepravidelnému výpočtu data Velikonoc se její termín každý rok mění. V následujících letech připadá Popeleční středa na:

- 2016 – 10. února
- 2017 – 1. března
- 2018 – 14. února
- 2019 – 6. března
- 2020 – 26. února
- 2021 – 17. února
- 2022 – 2. března
- 2023 – 22. února
- 2024 – 14. února
- 2025 – 5. března
- 2026 – 18. února
- 2027 – 10. února
- 2028 – 1. března
- 2029 – 14. února
- 2030 – 6. března

Ilustrační foto: Ilustrační foto: Popelec - Julian Fałat (1853–1929), akvarel, karton, 78 x 113 cm, 1881.

Český liturgický kalendář - Postní doba

Postní doba či půst je v křesťanství období přípravy na Velikonoce. V západní církvi začíná postní doba Popeleční středou a trvá 40 dní (kromě nedělí). Ve východních církvích začíná „Velký půst“ v pondělí 7. týdne před Velikonocemi a končí v pátek 9 dní před Velikonocemi.

Liturgický rok							
Advent	Vánoce	Liturgické mezidobí	Postní doba	Velikonoce	Letnice	Liturgické mezidobí	
Popeleční středa	Laetare	Květná neděle	Svatý týden	Velikonoční triduum	Zelený čtvrtek	Velký pátek	Bílá sobota

Český liturgický kalendář

Význam křesťanského půstu

Půst se v křesťanském smyslu netýká pouze zdržení se jídla a abstinence, ale může zahrnovat i jiné projevy jako např. almužnu či dobré skutky. Účelem postu má být soustředění věřícího na jeho duchovní růst v rámci přípravy na největší křesťanské svátky roku – Velikonoce.

Význam postní doby

V postní době má člověk pracovat na proměně a obnově svého života, aby mohl žít opět plně jako křesťan. Má v této době obnovit autentické vztahy, navázat znovu dialog s druhými, odpočinout si a vrátit se k tomu, co činí život křesťana křesťanským. Nemělo by ale jít pouze o lidské úsilí, neboť křesťanská teologie a spiritualita považuje půst za Boží milost, kdy člověk naslouchá Božímu slovu a svůj život podle něho uzpůsobuje.

Mimořádné zvonění v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha

Postní doba je též obdobím přípravy katechumenů na křest a provázejí je v tuto dobu zvláštní liturgické obřady. Mezi dny postní doby, které nesou tradiční označení, patří ještě 4. neděle postní, zvaná Laetare, a 6. neděle postní, běžněji Květná neděle, jako připomenutí dne vjezdu Ježíše do Jeruzaléma.

Liturgická barva postní doby je fialová. Začíná Popeleční středou, trvá (nepočítaje v to neděle) 40 dní a celá doba vrcholí Svatým týdnem, při němž si křesťané připomínají ukřižování Ježíše Krista a končí velikonočním triduem (to začíná na Zelený čtvrtek večer, pokračuje Velkým pátkem a Bílou sobotou, posledním dnem postní doby, a vrcholí Velikonoční vigilií ústící do neděle Zmrtvýchvstání Páně). Celá postní příprava směřuje k radostné oslavě Velikonoc, které jsou pro křesťany svátky Kristova vzkříšení z mrtvých.

Postní praxe

Postní praxe byla v minulosti poměrně namáhavá, nejedlo se maso, ryby, vejce a mléčné produkty a bylo zvykem jíst jednou denně. Současná postní praxe katolické církve zavazuje katolíky od 16 do 60 let. Na Popeleční středu a Velký pátek jako dny přísného postu je dovoleno sníst pouze jedno velké jídlo denně. Krom toho existuje ještě půst od masa, předepsaný pro tyto dva dny a všechny pátky roku. Tento páteční půst je ale možné nahradit jiným skutkem pokání.

Neděle postní doby

Někdy se lze setkat s označením jednotlivých nedělí podle mešních antifon:

Název neděle	Latinský název (antifona)	Lidové pojmenování
1. neděle postní	<i>Invocavit</i> (<i>Invocavit me</i> = Povolal mne)	Černá, liščí
2. neděle postní	<i>Reminiscere</i> (<i>Reminiscere miserationum tuarum</i> = Rozpomeň se na své smilování)	Pražná
3. neděle postní	<i>Oculi</i> (<i>Oculi mei semper ad Dominum</i> = Mé oči stále vyhlíží Pána)	Kýchavá
4. neděle postní	<i>Laetare</i> (<i>Laetare Ierusalem</i> = Raduj se, Jeruzaléme)	Družebná
5. neděle postní	<i>Judica</i> (<i>Judica me Deus</i> = Zjednej mi právo, Bože)	Smrtná
Květná neděle	<i>Palmarum</i>	Květná

(zpracováno s využitím otevřených zdrojů, ilustrace - ©)